

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 10

Oslo, den 9. mars 1939

51. årg.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Hyrdebrev for fasten 1939. — Romabrev fra de norske prestestuderende. — Habemus Pontificem. — Pave Pius XII's personalia. — Den norske regjering lykkønsker. — † In memoriam. Pater William A. Fillingner, S. Y. — Til Oslo katolske menn! — En romersk katolsk kirkehistorie på norsk. — Franske forliste sjofolk i Haugesund.

Hyrdebrev for fasten 1939.

II.

Hvor ofte skal vi da gå til den hellige kommunion, høitelskede i Herren, eller nyte Herrens kjøtt og blod? Det måtte være innlysende av det vi alt har sagt om den hellige Eukaristi. Når vi vet at Vår Herre har innstiftet Eukaristien til næring for vår sjel, for at vi skulde ha livet og ha det overflod, når vi dessuten vet at vårt overnaturlige liv i Kristus krever en tilsvarende, altså en overnaturlig næring, da må det stå klart for oss at vi ofte, meget ofte, ja selv daglig skal nærme oss Herrens bord.

Den guddommelige Mester har selv lært oss å be: «Gi oss idag vårt daglige brød». Tror dere kanskje at det her bare er tale om det legemlige brød? Å nei. Han mener langt mer det overnaturlige, guddommelige brød som nærer og styrker vårt åndelige liv i Ham. Han er jo ikke kommet til vår jord for å gi oss det naturlige liv, men for å gi oss tilbake det overnaturlige liv som vi hadde tapt. Og kirkefedrene sier likefrem: «Den hellige Eukaristi er det daglige brød som må nytes hver dag». Vi lever ikke ved oss selv, vi lever kun ved Kristus. Vårt overnaturlige liv er kun da sterkt og friskt, når vi spiser det brød som Frelseren daglig bryter for oss. Kun da blir vi sterke nok til å overvinne de mange fristelser og kamper og prøvelser som livet bringer med sig, sterke nok til å bære de kors som legges på våre svake skuldre.

Tror dere ikke at de ord med hvilke Vår Herre så kjærlig og inntrengende kaller oss til sig: «Kom

til mig dere alle som strever og har tungt å bære og jeg vil gi dere trøst og styrke» (Mat. 11, 28), i første rekke gjelder det hellige kommunion? Å jo. For det er kun ved Herrens bord at vi finner sann og varig trøst og styrke og hvile både for sjel og legeme. Og trenger vi ikke ofte, ja hver dag til trøst og styrke og hvile? Jo visst. Derfor må vi også ofte, ja meget ofte følge hans innbydelse og ta til oss «den mat som gir et evig liv og som Menneskesønnen vil gi oss» (Joh. 6, 27).

Det er pave Pius X's store og udødelige fortjeneste at han har brukt både sin glødende kjærlighet til Frelseren og hele sin øversteprestelige myndighet til å gjenoplive og innskjerpe oldkirkens skikk som går ut på at de kristne ofte, ja, daglig tar del i Herrens offermåltid. Han bestemmer: «Den hyppige og daglige kommunion, som er inderlig ønsket av Kristus og av Kirken, skal tilstås alle troende av hvilken stand eller rang de kan være, slik at ingen som er i nådens stand og i en from mening nærmer sig Herrens bord, kan bli hindret i det.» Den fromme pave vilde at de troende om og om igjen skulde bli forenet med Kristus ved kjærlighetens sakrament, slik at Kristi liv mer og mer skulde bli åpenbart i oss. Han fremhever med all kraft at den hyppige kommunion inngyr oss avsky for synden, styrker oss i kampen mot våre onde tilbøieligheter og i arbeidet for det gode, utrydder litt efter litt våre små feil og befester oss i ydmykhet og i dådskraftig nestekjærlighet.

Siden denne pavelige bestemmelse er antallet av de troende som daglig eller iallfall meget ofte kneler ved Herrens bord stadig vokset, og vi kan nu i katolske kirker over hele verden se det gripende skuespill at store skarer styrker sig med livets brød før de går til sin daglige gjerning. Men dessverre er den hyppige kommunion ennå ikke blitt til den store hellige ild som i sin glød kunde smelte bort alt det som gjør så mange kristne til almindelige hverdagsmennesker uten ryggrad og motstandskraft overfor vår moderne verdens antireligiøse strømninger.

For en kraft og styrke vilde vi ikke få, dersom vi hver dag tok imot Frelseren i vår nådesfattede sjel, dersom vi hver dag nærte vårt liv av hans liv og begynte dagen med Ham i hjertet, dersom vi hver dag øste for vår sjel en uovervinnelig ungdomskraft av den levende kilde som strømmer ut av Guds sønns frelserbryst. Å, dersom vi hadde den sterke levende tro som griper hele mennesket, hvorledes kunde vi da leve uten hint «daglige brød» som Herren vil gi oss i den hellige Eukaristi? Når legemet hungrer, da sparer vi intet for å stille denne hunger, men når sjelen hungrer, da gir vi den som oftest dårlige surrogater istedetfor den eneste næring som kan mette den: Gud.

*

Men jeg hører de mange innvendinger som gjøres mot den hyppige kommunion. «Jeg er ikke verdig til å motta så ofte min Gud og Frelser,» sier mange. «Jeg begår så mange feil, jeg har så mange fristelser, jeg gir så gjerne efter for mine onde tilbøieligheter.»

Alt dette er sant og vi vet allesammen hvor sant det er, men nettop derfor må vi ofte gå til den hellige kommunion. Vi er aldri verdige til å motta i vårt hjerte den uendelige Gud som er renheten og helligheten selv. Dersom denne innvending holdt stikk, da vilde vi aldri, aldri kunne nærme oss kommunionen. Hvorfor har da Gud innstiftet alterets sakrament? Nettop for å tjene oss til næring og for å være en motgift mot de onde tilbøieligheter og de daglige feil. Nettop fordi vi er uverdige og svake og elendige må vi ofte gå til Herrens bord og styrke oss med de sterkes brød. Nettop de som er mest plaget og fristet, de som er svakest og fattigst trenger mest til den guddommelige næring: «Kom til mig alle dere som er trette og har tungt å bære» ..... «Det er ikke de friske som trenger til lægen, men de syke» (Mat. 9, 12). Det er ikke de mette som trenger til mat, men de som har hunger og tørst. Vi må forstå at den hellige kommunion ikke

er noen belønning for dem som er hellige og fullkomne, men den er et middel til å hjelpe oss frem på hellighetens og fullkommenhetens vei.

Selvfølgelig må ingen som har en svær synd på sin samvittighet og slik har mistet den helliggjørende nådes hvite drakt våge å ta del i det tre ganger hellige bryllupsmåltid. Han må først vaske sin sjel i den nådekilde som kalles botens sakrament, før han kan drikke av selve livskilden. Men enhver som er i nådens stand og er besjelet av en god vilje kan med full tillit gå til den store læge som læger alle sår, idet Han meddeler sitt eget liv og sine egne livskrefter.

En hører ofte den innvending at den daglige kommunion gjør det Allerhelligste til noe hverdagslig, til noe vanemessig. Det viser sig jo hos så mange som dag for dag nærmer sig Herrens bord og ikke blir bedre for det.

Hertil er å svare at det iallfall ikke er den hellige kommunionens skyld, men deres skyld som gjør den til noe vanemessig, for de mangler en av de betingelser for å kunne kommunisere daglig, det vil si den gode vilje eller den rette mening, og derfor har det guddommelige brød ikke sin virkning hos dem. Det er selvfølgelig ikke nok å motta guddommelig liv og guddommelige krefter, vi må også bruke disse krefter, vi må bære den Gud, som vi fyller vår sjel med i den hellige kommunion, ut i alt vårt yrke og i all vår ferd. Evner eller krefter som ikke brukes er til ingen nytte. Vel er det slik at kommunionen virker ut fra den kraft som er iboende i den, men kun da når det ikke stilles denne kraft noen hindring iveien. Men mangelen på den ærlige og faste vilje å bruke kommunionens store nåde er nettop en av de hindringer som gjør at denne nåde blir ufruktbar i sjelen. Hos dem som går til kommunionen bare av vane, eller av menneskelige hensyn eller kanskje endog med motvilje og for å gjøre som de andre gjør, kan den derfor umulig bære gode frukter.

Men hver den som nærmer sig Herrens bord i den rette sjelstilstand, det vil si besittende den helliggjørende nåde og besjelet av den ærlige vilje å leve som en god kristen, han må høste rike frukter av den daglige kommunion. Og for ham er det ingen fare for at den blir til noe hverdagslig eller vanemessig. For ham blir kommunionen hver gang en høitidsstund, hvor han blir fylt med Guds nærvær, som forklarer, foredler og ophøier hans livs hverdagslighet og gjør ham sterk til å opfylle dagens plikter og til å bære dagens byrde og kors. Og er det ikke nettop dette daglige brød, som vi trenger

hver dag? Derfor: «Herre, gi oss idag og hver dag vårt daglige brød».

Det er derfor en hellig plikt for foreldrene og alle dem, som barnas og den opvoksende ungdoms oppdragelse er betrodd, å opfordre dem til hyppig, ja hver dag å nærme sig Herrens bord. Men de har også den strenge plikt å våke over at kommunionen ikke blir noe vanemessig for dem. De må opplære og opplyse dem om den store rikdom av nåde og velsignelse de mottar hver gang de med rent hjerte og fromt barnesinn går til H a n s bord som har sagt: «La barna komme til mig og hindre dem ikke fra det» (Mat. 19, 14). Det er ved kommuniionsbenken at barna blir beskyttet mot ondskapens gift og bevarer et fromt og rent hjerte. Det er ved «det korn og den vin som lar unge menn og jomfruer blomstre op» (Sak. 9, 17), at den opvoksende ungdom får kraft i kampen mot de onde tilbøieligheter og mot de farer som alle vegne truer fra vår gudløse og nytelsessyke verden. Det er der at de unge styrker sin vilje og former sin karakter, slik at de blir konsekvente og helstøpte kristne.

Det herligste og mest ideelle vilde være om far og mor knelte sammen med barna ved kommuniionsbenken, om hele familien ofte nærmet sig Herrens alterbord, og der om og om igjen knyttet kjærlighetsbåndet som må binne sammen alle medlemmer av en familie. Ja, dersom vi ofte var vidne til et slikt skuespill: å se mange og hele familier knele ved kommuniionsbenken, da vilde vi oppleve i våre menigheter og i hele samfundet en fornyelse som trenges så hårdt i våre dager og som vilde skape fred og lykke for menneskeheten.

Det innvendes også mot den hyppige kommunion at den passer mindre godt for nordiske mennesker og at den er særlig vanskelig her i Norge hvor katolikkene lever blandt den store masse av anderledes troende.

Denne innvending har, dypere sett, ikke noe på sig. De nordiske mennesker er skapt i samme Guds billede som de sydlandske, skapt til det samme store mål: «å bli likedannet med Guds sønns billede». De nordiske folk er like så godt kalt til hellighet som de sydlandske. Men det er et faktum at de sydlandske folk har fostret langt flere og større helgener enn de nordiske. Og jeg er ikke et øieblikk i tvil om at det er frukten av den hellige kommunion. Derfor må også vi heroppe manne oss op og ta de midler som forener oss med Kristus og fører oss på hellighetens vei.

Jeg vil gjerne innrømme at det her finnes vanskeligheter som ikke finnes i de såkalte katolske land,

men disse vanskeligheter er ikke større enn at de kan overvinnes. Dersom vi kunde avlegge litt av vår makelighet og dovenskap og stå op litt tidligere om morgenen, da tror jeg at vi snart vilde være over alle vanskeligheter. Og dersom de anderledes troende venner og slektninger så hos oss frukten av den hyppige kommunion, da vilde de snart forsone sig med våre hyppige kirkebesøk og ikke legge oss noen hindringer i veien.

Vår hellige Kirkes fremgang ligger oss alle på hjerte og vi arbeider alle efter evne for Kristi rikes fremme. Men hvor skal vi få kraft og styrke til det, hvis ikke hos Ham som i den hellige kommunion forener sig med oss for at vi med større kjærlighet kan formidle hans kraft til våre medmennesker, slik at vi alle blir sanne brødre og søstre i Jesus Kristus? Uten hyppig og inderlig forening med Kristus kan vi ikke nå dette mål: «Uten mig kan dere intet gjøre,» har han selv sagt.

Lykkelige er de menigheter som ofte samles ved Herrens bord. Uten rikt eukaristisk liv i en menighet er det heller ikke sterkt samhold, for der mangler enhets- og kjærlighetsbåndet. Men uten dette enhets- og kjærlighetsbånd kan menigheten ikke vokse og blomstre. Ved den hyppige kommunion blir Kristus til konge og midtpunkt for hjertene, familiene, menigheten, og bevisstheten om at vi alle er lemmer på ett legeme blir sterkere og sterkere og skaper en samhørighetsfølelse som overvinner alle smålige følelser av misunnelse, egenkjærlighet og antipati. Den hyppige kommunion med de gode frukter, som den må bære hos alle dem som går til Herrens bord i den rette sjelstilstand, må være kjennetegnet for de katolske menigheter.

Høitelskede i Herren, jeg har i all korthet fremholdt for dere noen tanker som er egnet til å gi dere en bedre forståelse av kjærlighetens sakrament og som må anspore dere til ofte å bruke denne næring som forener så inderlig med Kristus og som bevarer sjelen til det evige liv.

Vi har alle våre sorger og bekymringer, våre vanskeligheter og kamper, og vi trenger alle til overmenneskelig kraft for ikke å bukke under i livets stormer. Denne kraft øser vi i «livets brød». Vi har alle et kjært familiemedlem eller en venn eller kjente som vi gjerne vilde frelse enten fra legemlig eller åndelig sykdom. Vi har alle kjære døde hvis evige lykke ligger oss på hjerte. Vi kan ikke hjelpe dem på bedre måte enn når vi ofrer oss selv sammen med våre kjære til den guddommelige Mester

som vi bærer i oss efter den hellige kommunion. Det er den mektigste forbønn som rører Guds hjerte og som Han ikke kan la ubønnhørt, måtte Han enn bøie og knuse en oprørsisk vilje.

La oss derfor ofte nære oss av det brød som alene gir oss sann styrke og som gir oss livet, det evige liv. Måtte den ene kommunion bli en forberedelse til den efterfølgende og hele vårt dagsyrke en takk-sigelse for Guds store miskunn. Da vilde hele vårt liv bli en verdig forberedelse til den store kommunion eller forening i Guds evige bryllupssal.

Den allmechtige Guds, Faderens, Sønnens og den Hellige Ånds velsignelse stige rikelig ned over dere alle og forbli alltid hos dere. Amen.

Dette hyrdebrev skal leses op i alle kirker og offentlige kapeller på de to første søndager i fasten både i fromessen og i høimessen.

Gitt i Oslo den 25. januar 1939.

† Jacob Mangers
Apostolisk Vikar
biskop av Selja.

Romabrev fra de norske prestedtuderende.

Propagandakollegiet 2. mars.

Dagen opplevelser har vært overveldende! Hele kollegiet var samlet i haven hvorfra vi har en herlig utsikt over Vatikanet og Petersplassen. Det var et nesten utrolig syn som utfoldet sig like fra Michelangelos kuppel til Engelsborg. Ikke så meget først på dagen da soldatene forholdsvis lett holdt mengden stangen både under første og annen votering, selv om det blev uro i rekkene fordi de første røddotter fra «sfumata» nå absolutt var hvite! Men etter hvert blev den jo tettere og svartere — og samtidig forkynte de tyve høitaleranlegg at utfallet var negativt. Det gjentok sig — men så kom det store øieblikk: kl. 4.20 var ingen tvil mulig — og den herlige oppfinnelse mikrofonen lot oss på én gang høre samtidig med at vi så: *vi har en pave*. Så skjer det som ingen kan minnes har hendt før ved Propagandakollegiet: vi vender alle våre overordnede ryggen og tar korteste vei over hekker og blomster. Op i kollegiet efter hatt og supran og avsted mot Peterplassen! Hvem tenker på å være individ i slik en stund — det som nu skal komme må oppleves i samfund og innenfor samfund. Noen av oss tar med sann dødsforakt spranget ned ad skråningen til Gianicolotunellen som er under anlegg og sparer derved mange dyre minutter. Det var kun noe kompromitterende for oss at utsenderen på St. Peterskirken terrasse hadde et glimrende overblikk og nu kunngjorde for alle at studentene fra Propagandakollegiet var i vill fart ned ad Gianicolohøiden og hvert øieblikk kunde ventes i stormskritt. Jeg skal si vi fikk følge —

Petersplassen var fullstappet av mennesker fra før av og nu var det alt annet enn lett for soldatene å holde styr på massene. Ikke minst fordi alle var mer eller mindre utilregnelige av spenning: vi hadde en pave men

hvem? *hvem?* ? ? Vel mente de fleste at når valget allerede var avgjort den første dag kunde det kun være tale om én: kardinal Pacelli — men allikevel, allikevel .....

Vi trodde ikke våre egne øiner men det var et faktum at menneskemengden vokste og vokste! Oppe på alle terrasser og fra alle biltak sveivet filmfotografene — et underlig moderne tidsfenomen mot Peterskirken klassiske fasade. De 140 helgenstatuer tegnet sine århundregamle silhuetter mot kveldshimmelen —

Så, endelig: det deilige teppe blir hengt ned fra loggia Massima — vinduene slås op — røde skikkelser viser sig og tar plass på balkongene på begge sider av den. Det er kardinalene — vi ser dem bøie sig mot rekkverket og hilse folket nedenunder. De ser så tilfredse ut — men de vet jo at de har gjort et godt dagsverk. Så flimrer lyskasterne mot fasaden — de samler all sin styrke i ett punkt, mot én mann: kardinaldiakonen Caccia Dominioni kommer tilsyne, fulgt av en rekke prelater. Vi jubler imot ham — så klinger fanfarene — det blir stille som i et kirkerum —

og så kommer det uforglemmelige — et minne for livet for oss alle: med krystallklar stemme, bokstav for bokstav mer enn ord for ord, med en patos og en klang som kun bevisstheten om en guddommelig misjon kan skjenke en menneskerøst, bringer kardinalen oss budskapet: «Annuncio vobis gaudium magnum .....

— jeg forkynter dere en stor glede: vi har en pave .....

her avbrytes han av spontan jubel .....

så kommer navnet: *Eugenio Pacelli*.

Ubeskrivelig det som følger efter. Leveropene stiger tordnende mot himlen — det viftes med alt som det overheadet kan viftes med: lommeterklær, andre tørklær, hatter, luer, til og med spebarn — — —

Så meddeler kardinalen til slutt at den nye pave har antatt navnet Pius XII. Svaret er et unisont Te Deum, som istemmes av alle — fra første til siste strofe synger alle med.

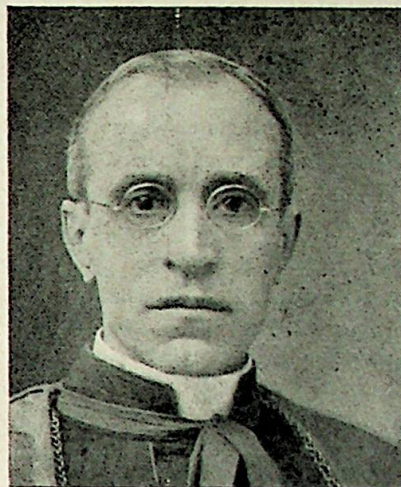
Og så står *han* deroppe — i sin hvite drakt. Høi, rank, statelig. Han løfter armene og brer dem ut — det er en far som tar oss alle til sitt hjerte. Vår nye hellige far. Og så gir han oss sin første gave. Med sterk og fast stemme velsigner han Roma og hele verden — og gjennom radion hører for første gang hele verden hans stemme i samme stund Rom hører den, stemmen som taler i Faderens, Sønnens og den Helligånds navn.

Et mektig: Amen! svarer ham fra oss på plassen. Magnesiumbombene blaffer op, filmapparatene sveiver, «hallo-mennene» taler og taler — det er vår egen tids tribut til det hellige budskap. Pius XII slår atter hilsende ut med hendene — hvad tenker vår hellige far, hvad føler han nu i dette øieblikk? Det er en sak mellom ham og Gud — men hans valgsprog gir oss en pekepinn: «Opus justitia pax» —

Det er midnatt. Men ennu brenner lyset hos den hl. far. Det blir neppe slukket i natt. Han er en bønnens mann — nu bærer han det høieste kall frem, som her på jorden kan legges på menneskeskuldre —

heller ikke vi kan sove i natt — dertil er dagens inntrykk for friske og sterke. Så ber også vi med og for Kristi stedfortreder på jorden og vi takker for at det blev ham det blev. Og vi hører ekkoet fra folkemassen på plassen: «Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat —»

Habemus Pontificem!

Pave Pius XII.

I tro og tillit har Guds Kirke ventet
og sterk som stormen steg dens bønn hver dag:
Send oss en Pave som hos dig har hentet
den gode hyrdes mot og hjertelag.
Om hans tiara blir en tornekrone
og til et kors blir staven i hans hånd —
det skremmer ei den mann, hvis røst skal tone
i Jesu navn, veiledet av Guds Ånd.

Nu er det skjedd. I sølvbasuner bever
det glade budskap under klokkeklang.
Ti Paven dør, men Pavedømmet lever
med korset løftet gjennom seklers gang.
«Habemus Papam!» Det er jubelbudet
til alle Kirkens barn i syd og nord.
Igjen en Pius står i paveskrudet
og tar med myndig hånd om Kirkens ror.

Habemus Papam! Hør det, Kristi Kirke —
de gylne nøkler funkler i hans hånd —
ti over dagens drønn og travle virke
med ubrutt velde hersker Herrens Ånd
Og takkens lovsang går fra millioner
som hylder høvdingen på Peters stol.
I mulm og mørke synker kongetroner,
mens hyrdestolen står i evig sol.

I Herrens navn han tar den tunge byrde
i hellig tillit til hans dyre ord.
Han er jo sendt oss av den gode Hyrde
til vern om hjorden på den vide jord.
Vær hilset da, vår høvding og vår fører,
Løft høit din røst i stormens brus og brand,
så alle jordens folk din stemme hører
og livets sikre vei de finne kan.

Du fikk ditt kall i lagnadstunge tider
da jern og blod har merket hver en vei,
da Kirkens barn i kval og vånnde lider
og løfter blikket tillitsfullt til dig.
Ti trøstens ord fra Peters efterfølger
kan kalle smilet gjennom tårer fram.
De stiller hjertets storm og sinnets bølger
på tross av helvedhærens hundeglam.

Habemus Papam! La da ropet gjalde
i slagets larm og klostercellens fred.
Det er et budskap som forkynner alle
at aldri korsets banner fires ned.
Mens jordens mektige i hovmot raser
og blinde dårer følger deres spor,
høit over jordisk kløkt og gylne fraser
står Romas bispestol med livets ord.

K. Kjelstrup.

Pave Pius XII's personalia.

Eugenio Pacelli er født 2. mars 1876 i Rom som sønn av en gammel pavelig embedsslekt. Hans far var dekan for konsistorialadvokatene — hans eldre bror den i 1935 avdøde Francesco Pacelli som var pave Pius XI's tillitsmann og en av forhandlerne ved Lateranoverenskomsten. Eugenio Pacelli studerte ved det gregorianske universitet og det romerske seminar og blev prestevigslet 2. april 1899. To år senere kalte kardinalstatssekretær Rampolla ham til kongregasjonen for de ekstraordinære anliggender og 1912 blev han sekretær for denne viktige avdeling av statssekretariatet og dermed kardinalstatssekretær Merry del Vals høire hånd — den samme stilling beholdt han da Gasparri ved paveskiftet i 1914 etterfulgte Merry del Val. Hans utrettelige flid og asketiske arbeidsdisiplin modnet ham hurtig slik at han i en usedvanlig tidlig alder fikk betrodd det viktige nunciatur i München, hvortil han kom i 1917 — samtidig vigslet pave Benedikt XV ham selv til titulærerkebiskop av Sardes. Nuntius Pacelli viste sig snart som en lidenskapelig fortaler for freden og som en ubestikkelig representant for sannhet og rett. Fra første stund av understøttet han den pavelige fredsaksjon — han taler og skriver et perfekt tysk — og vant megen tillit og aktelse i Tyskland. 1920 blev han nuntius i Berlin og 1929 avsluttet han på pavestolens vegne konkordatet med Prøisen. Samme år vendte han tilbake til Rom og blev ved juletid utnevnt til kardinal. 1930 blev han kardinal Gasparris efterfølger som statssekretær og etter dennes død Kirkens camerlengo. I de senere år er han i utstrakt grad av pave Pius XI blitt benyttet som pavelig legat ved kongresser og større kirkelige begivenheter, således i Lourdes og Lisieux. I frisk erindring er hans store Amerikaferd —

Den nye pave er en personlighet som har forstått å vinne aktelse og sympati overalt — en åndskraft av usedvanlige dimensjoner. Og «Tidens Tegn» har rett når bladet i sitt nummer for 3. mars skriver:

«I det hele tatt er dette pavevalget et av de interessanteste som har funnet sted på mange år. Kirken er utsatt for angrep fra flere hold og den har svart med å velge til sin øverste den mann som kanskje er den dyktigste og mest betydelige av alle kandidater. Det er ikke kirkens verdslige makt det gjelder lenger, den tid er forlengst slutt. Det er selve troen kampen kommer til å dreie sig om, kristendommens bud om å gå Gud det som er Guds og keiseren det som er keiserens. Og kjenner man de kloke herrer i Vatikanet rett kommer de kanskje til å gjøre denne kampen til en åndsfrihetens kamp mot de åndelige undertrykkere. Så langt er vi i virkeligheten kommet i vår moderne tid!»

Den norske regjering lykkønsker.

Utenriksminister Koht har sendt den pavelige statssekretær telegram hvori han ber ham overbringe paven den norske regjering's hjertelige lykkønsking.

In memoriam.

Pater William A. Fillinger, S. J.

«St. Olav» bragte i sitt første nr. for iår meddelelse om at den norskfødte jesuitpater William A. Fillinger var avgått ved døden i New Orleans.

Ved hjelp av amerikanske aviser (og tillike fra annet hold) er vi nu istand til å bringe noen opplysninger om den avdøde.

William A. Fillinger blev født 11. november 1867 på Hadeland. Han var først elev på St. Josephs Institutt i Oslo. Derefter sendte foreldrene ham til en stor skole i Belgia hvor han var flere år. Så kom han tilbake til Norge, men forlot derpå sitt hjemland for bestandig i 1887. Han reiste over til Amerika hvor han inntrådte i Jesu Selskap.

I 1902 var pater Fillingers ikke-katolske mor tilstede da kardinal Gibbons vigslet hennes sønn til prest i kapellet i Woodstock College, Maryland. Kort tid etter blev hun alvorlig syk og uttrykte ønsket om å få dø som katolikk. Hun blev optatt i Kirken og pater Fillinger meddelte henne den siste salving og foretok jordfestelsen.

Pater Fillinger virket den største del av sitt ordensliv som professor ved jesuittenes høiskole i New Orleans. Ved sin død var han den eldste lærer ved skolen og kanskje også den mest avholdte. Han besatt fremragende pedagogiske evner. Han forstod å feste sig ved det gode hos sine elever og møtte dem med tillit. Hans forhenværende elever sa om ham at endog undervisningen av et dødt sprog, latinen, forstod han å gjøre levende og beåndet. Den 13. september 1937 feiret han sitt 50 års jubileum som medlem av Jesu Selskap. Han vilde ikke ha noe for sig selv ved den anledning, men ytret ønsket om at hans ca. to tusen forhenværende elever skulde legge sammen til et fond som skulde sette unge menn istand til å studere til prest. Fondet skulde bære hans navn: The Fillinger Memorial Burse. Til hans jubileum kom der inn ca. fem tusen dollars.

Pater Fillinger var utrettelig i sin gjerning, vilde ikke høre tale om «å gi op». Men så kom døden, efter et kort sykeleie, den 16. oktober 1938. De amerikanske aviser sier at han død betyr et stort tap for jesuittenes høiskole og for byen New Orleans. Han var en kraft og en fører i det godes tjeneste både i selve høiskolen og i byen.

I sannhet, pater Fillinger er en av dem som i fremmed land har forstått å kaste glans over gamle Norge!

sr. M. M.

Til Oslo katolske menn!

Kjære venn,

du som på grunn av dine mangfoldige beskjeftigelser og sorger i denne forjagede tid sjelden kan finne en liten stund for dig selv,

du som føler trang til å bygge hele ditt liv på et alvorlig kristent grunnlag,

du som tror på *bønnen*

og vet at Gud taler til den ydmyke og arme sjel som med god vilje søker Ham i ensomheten,

du som vil at din påskekommunion i år skal bli en virkelig *kommunion*: en fornyelse av hele ditt kristne liv og dypere forening av din sjel med Ham som er «veien, sannheten og livet»,

kom! vær med i *retretten* som St. Josefsforeningen innbyr dig til;

hold dig fri om aftenen mandag den 13., onsdag den 15. og fredag den 17. mars

og møt frem kl. 8.30 presis i Biskopens kapell. Retretten skal ledes av velørv. Franciskanerpater Noterboom og avsluttes søndag den 19. mars kl. 8.15 med *felleskommunion* i St. Olavs kirke.

Velkommen! Vi venter dig, kjære venn!

St. Josefsforeningen.

En romersk katolsk kirkehistorie på norsk.

Anmeldt av lektor Roar Tank.

I «Aftenposten»s kronikk for 27. febr. har lektor Roar Tank skrevet følgende, som det er oss en stor glede å gjøre også «St. Olav»s lesere bekjent med:

Foran mig ligger en liten tettrykt bok på 172 sider. Dens tittel er: »Utsyn over kirkens historie, særlig Norges i middelalderen». Den er forfattet av St. Josephsøster Margrethe Marie Krohn, St. Josephs Institutt, Oslo. I sitt forord sier den norske forfatterinne: «Vi har intet å legge skjul på i historien, alt kan legges frem, ti vi er de første til å beklage det som var mindre edelt og godt.» Så vidt jeg kan se, er dette prinsipp fulgt helt igjennem.

Boken er fylt av troens glød og av en seiersikker tro som varmer og stemmer til sterk interesse.

Boken faller i to avsnitt etter sin behandlingsmåte og etter forfatterinnens lesning. Først følger leseren hennes store og beundringsverdige allsidige studium i den almindelige romersk-katolske kirkelige litteratur og i kirkefedrene og i den gamle og nye romerske kirkehistorie. Det er her som en krystallisert og klar avglans av denne litteraturs smidige og harmoniske stenstil, helt i slekt med latinen. Forfatterinnen har en sjelden evne til å uttrykke sig klart, konsist og lett forståelig.

Jeg vil gjerne dvele et lite øieblikk ved noen få punkter: «Den første hedenske forfatter som skrev mot kristendommen var Celsus i det 2. århundre. Der finnes nu bare noen utdrag av ham hos Origines, som gjendrev ham i et verk på åtte bøker. Celsus søkte især å forringe Frelserens person.» Stillferdigere kan vel ikke noen knuse en teori som i den aller siste tid er blitt opptatt av en tysk kirkehistoriker som stiller disse citater op mot evangeliens hundre år eldre historiske vidnesbyrd. Evangeliens elde tør vel nu ved de sproglige studier av dagliglivets gresk i papyrusform og ved uttrykksmåte som er tatt fra den stoiske folkemisjon som de kristne misjonærer møtte og som de kjempet mot, — være ennu tryggere historisk bevist enn før.

Oversikten over de kristne sekter i oldkirken er meget klar og grei og oversiktlig. Den har bragt mig til å tenke på en opplevelse fra min ungdom. Våren 1903 horte jeg i Collegio Romanos forelesningssal — Roms gamle jesuitterskole — en forelesning av den tyske kirkehistoriker Adolf Harnack om når og hvor det nye testamentes kanon var endelig avsluttet. Han mente at det var på et kirkemøte i Rom i midten av det tredje hundreår. Og han fremhevet sterkt den vidunderlige sikkerhet og klarhet som her gjorde sig gjeldende ved å utskille skrifter og brev som var mindreverdige, selv om de også bruktes i menighetene ved oppbyggelsene. Efter foredraget talte en norsk historiker som var til stede med ham om hvorledes en norsk kirkestrid var for og imot ham som stridens merke. Harnack rystet på hodet og sa at han ikke vilde være noe stridsmerke. Hans studier var videnskapelige, og hans respekt for overleverte kirkelige dogmer måtte få være i fred.

Den annen del av Margrethe Marie Krohns studier fører mig inn på emner som er kjente og kjære. Hun har lest meget av den norske historiske litteratur. Og hun velger å citere likefrem. Det er også så at hun følger sin lesning frem til Diplomatarium Norvegicum. Hun har fordypet sig i Langes «De norske Klosters Historie». Jeg fulgte med den aller største interesse forfatterinnens fremstilling. Hvor forskjellig dette var fra det en i almindelighet leser om den romerske kirke i Norge. Den tale om kirkens skattefrihet og kirkens rikdom som så ofte leses og høres, er det velsignede å få slippe å høre og lese. I virkeligheten var jo kirkens inntekter nettop brukt til formål som senere tider har måttet ta op ved hjelp av nye skatter. Og alle nutidens milde stiftelser og veldedighetslegater er jo akkurat like skattefrie! Forfatterinnen fremhever helt riktig at kirken forfalt i det første hundreår efter reformasjonen, da staten skulde ta på sig den store nye oppgave. Det kan tilføies at salget av kirkenes gods i 1720-årene var et meget betinget salg. Det var så å si en slags fortvilelse som bragte staten til å erkjenne at den ikke maktet den oppgave den ved reformasjonen hadde tatt på sig. Kirkeeeierne pliktet nemlig å ta på sine skuldrer det som staten ikke maktet: kirkenes vedlikehold. De stod til ansvar her, og kirkegodset vedblev å være samlede juridisk helt ansvarlige legatkapitaler i jord og inntekter.

Forfatterinnen er i all uskyldighet litt forferdet over den verdige gamle prestekone Maren fra Selja som tilbød prest nr. 4 sin hånd, men fikk kurven, og som så i vrede brente op det gamle arkiv. Det var jo bedrøvelig; men chansen for at det var blitt bevart var vel

liten selv om hun hadde fått ektemann nr. 4. Ellers er det riktig å tilføie at de store østlandsbygder hadde smukke enkeseter, gårder som ennå er av bygdenes største, som en Reenskoug-gård i Lier. I motsetning til kirkenes gods var mensal-godset, det som tillå prestens inntekt, meget stort. Det som mange — ofte 8—10 — romerske prester hadde levd av — blev sluttet sammen til geistlige jordegods som i trelasthandelens bedrede tider skaffet den lutherske prest i de store bygder rikdommer, som i Nordland fisketienden. Og de lutherske presters sønner hørte ofte til bygdens kakser når de mektige fedre hadde forstått sine innkomster vel. Det er ikke bare Petter D a s s' slekt som har vært sin egne godsherrer.

Eftersom jeg leser fremstillingen av de norske forhold, må jeg uvilkårlig tenke på hvordan de tre norske historikere som forfatterinnen især følger, vilde ha lest hennes bok. Alexander Bugge var den myndige forsker både av vikingetid og av den sene middelalder. Jeg husker engang jeg i Tyskland, i en katolsk by, ved et universitet hørte en tysk professor, v. Below, holde en forelesningsrekke om kirkens historie i det 16. århundre. Han berørte også Norge og fortalte meget forbløffende at i Norge i middelalderen vilde bøndene at de katolske prester skulde ha koner med sig til bøndenes selskaper. De likte ikke preste-cølibatet. Jeg spurte da Bugge om dette, men han sa at han ikke kjente til det.

Jeg må også tenke på hvordan professor Ludvig D a a e vilde interessere sig for å bli citert i en romersk-katolsk kirkehistorie. Som humanist følte han sig betatt av pavehistorien og av den katolske kirkes vakthold og vern om den for ham så dyrebare arv fra oldtiden. Både den lidende og den seirende kirke, askesens fattigdom og kirkens glans — begge betok ham. Men som utgått fra en luthersk presteslekt vilde han nok også blitt litt rystet. Han vilde allikevel aldri være urettferdig eller partisk mot den gamle kirke.

Helt sikker er jeg på hvordan professor Yngvar Nielsen, som den tredje, vilde vært dypt interessert i å lese denne lille bok. I en årrekke kjente han biskop Fallize. Og professor Yngvar Nielsen fortalte ofte om de samtaler de hadde. Hans respekt for den romerske kirke var meget stor. «Romerkirken — det er romerstaten,» har Harnack engang sagt, med tanken på den ytre organisasjon. Ved opphold i Italia og Spania, ved studier var professor Yngvar Nielsen helt fordomsfri og full av forståelse av hvor hule mange av de gjengse fraser om romerkirken er i våre historiske verker. Derfor vilde han sikkert med interesse og sympati sett at St. Josephsøsteren har benyttet hans arbeider.

Det er ikke romantikk, men et kjølig ønske om å være rettferdig som har bragt mig til med glede å uttale mig om dette arbeide. Det kan være punkter hvor jeg mener forfatterinnen tar feil. Jeg forstår ikke bedre enn at klostrenes ophevelse eller innskrenkning er en felles-europeisk nødvendig utvikling, båret frem av en økonomisk nødvendighet. Vi ser også keiser Karl V inndra klostre. Jeg er uenig i at det er et utslag av danske adelsmenns utbygning av et underkuet land. Brutaliteten var like stor i Danmark.

Jeg mener at mange vil ha interesse og berikelse ved å lese denne bok.

Franske forliste sjøfolk i Haugesund.

Av et brev fra vår trosfelle hr. Oscar Hanssen i Haugesund hitsetter vi følgende:

En oplevelse utenom det almindelige hadde vi søndag 5. februar i høimessen. Et helt skibsmannskap fra den forliste franske fiskebåt «Marc Achille» fra Boulogne hadde på forhånd meldt at de vilde gjerne få komme i messe. De var først ventet til fromesse, men da flere av dem var så medtatt måtte de hvile ut og så kom da alle i samlet flokk, 22 menn, unge og gamle, til høimesse.

Det var for oss et sjeldent syn å se så mange kirkebenker optatt av knælende menn. At det franske folk, den del av det som strir for det daglige brød, er gode katolikker syntes så tydelig av at hver eneste mann som hadde berget det toiet de hadde på, hadde også sin rosenkrans som de straks flittig gjorde bruk av. De som hadde mistet sitt tøy, hadde for det meste en Lourdesmedalje om halsen.

Vi merket også straks hvor de følte sig som hjemme, da Asperges istemtes og derefter Missa de Angelis. Men da pastor v. d. Vlugt stod på prekestolen og leste Epistel og Evangelium på norsk, ja da så vi jo at våre franske venner forberedte sig på en ørkesløs halvtime med en preken på et fremmed sprog. Stor var derfor forbauelsen og et stort takknemlig smil lyste op i de franskes ansikter, da vår alltid årvåkne pastor v. d. Vlugt begynte en preken på fransk. Den prekenen blev hørt på med takknemlighet, kan man være sikker på. Av og til så jeg en barket neve liste sig op til øiet, der var vel en tåre som måtte skjules. Så var det oss andre da som fikk en preken på et fremmed sprog. Men det tør jeg si, at selv om vi ikke forstod stort av ordene, så blev vi grepne kanskje mer enn om vi hadde skjønt ordene. For sproget og presten og de franske, de dannet en sådan kontakt at vi forstod det vi ikke skjønnte, hvis mine lesere kan begripe hvad jeg mener. I et resymé og ganske kort vil jeg få lov å gjengi hvad pastor v. d. Vlugt sa. Han hilste de franske sjømenn velkommen i kirken med salmistens ord:

«Herren er min styrke og mitt skjold. Til Ham har mitt hjerte satt sin lit, og jeg er blitt hjulpen.» Han uttalte så vår glede over at alle var blitt reddet fra skibsforliset og nu i samlet flokk var kommet til guds- huset for å takke den Allmechtige. «Måtte minnet om denne redning styrke eders tillit til Guds faderlige omsorg. Hvor trøstefullt det er å vite at vi er aldri alene i fare, men at Gud med sin visdom og allmakt alltid er oss nær.» «Herren er mitt livs vern, for hvem skal jeg frykte?» (Salm. 26, 1).

Vi vil takke Gud som har frelst eders liv, takke også Maria som har bedt for dere. Hun er «Havets stjerne», «Stella Maris» — som lyser foran oss på farten til evighetens trygge havn.»

Efter høimessen møtte pressefotografer op og fikk lov til å ta et bilde av franskmennene inne i kirken. Efter mange nikk og vennlige smil tok våre gjester så avsted til sitt hotell, og dagen efter var de allerede på hjemreise.

Vi for vår del hadde mottatt et sterkt inntrykk av den katolske kirkes universalitet og at de troende i sannhet utgjør en stor familie.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.